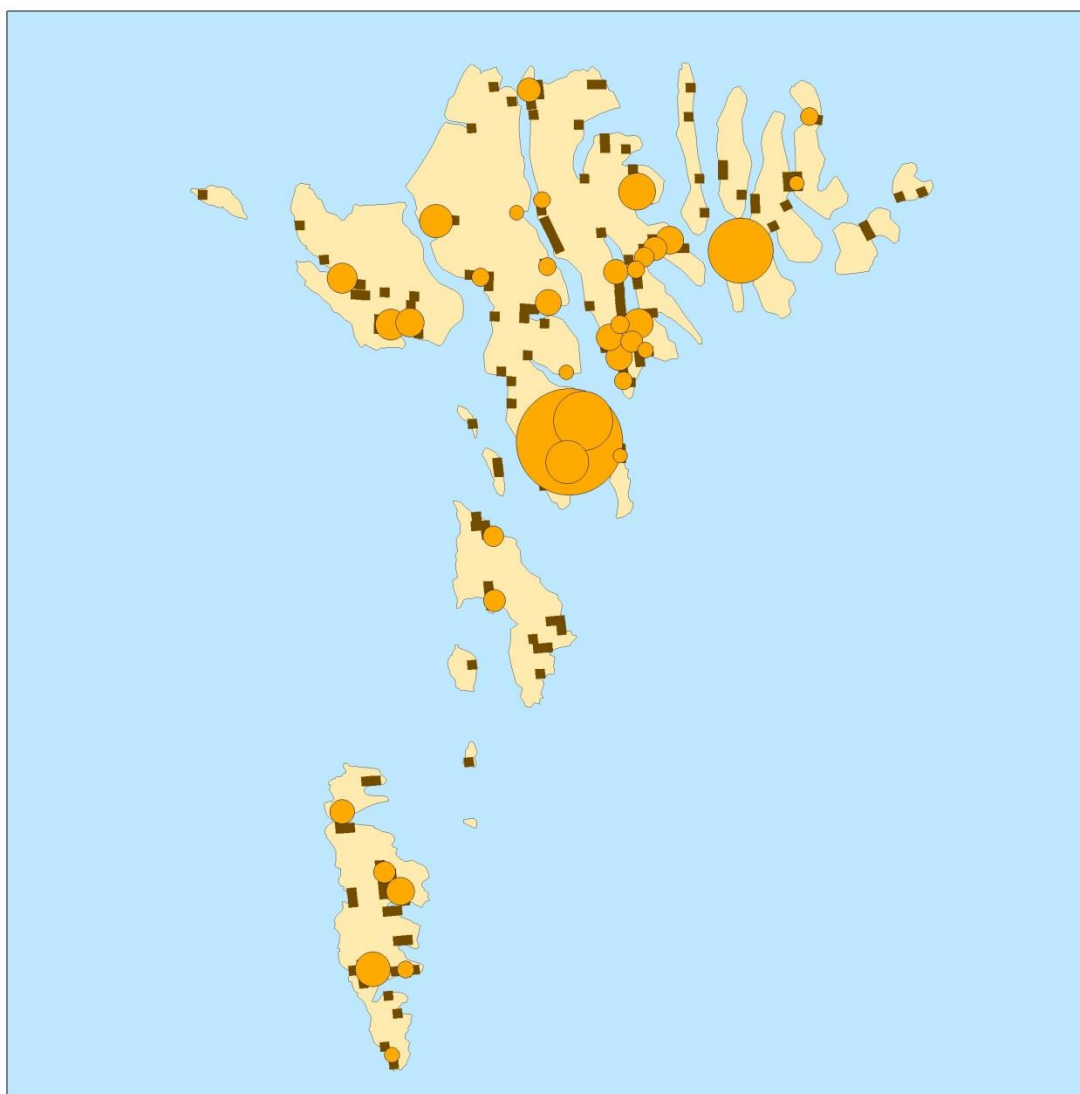

VISIONER FOR UDVIKLINGSINITIATIVER

-rapportering fra en workshop om bæredygtig regional udvikling på Færøerne

Indeks kort: Befolknings distribution på Færøerne

Introduktion

Nordisk Ministerråds arbejdsgruppe for bæredygtig regional udvikling i Arktis arbejder i en tre-trins proces med at kortlægge fremtidsstrategier i alle de arktiske regioner i Norden. I første fase er fokus på borgernes visioner for lokalsamfundet (visionsfasen), i anden fase bliver disse visioner løftet op og bearbejdet yderligere af repræsentanter fra den kommunale og nationale administration samt repræsentanter fra interesseorganisationer (realismefasen). I tredje fase bliver resultaterne løftet op og behandlet i et transnationalt perspektiv (virkelighedsfasen).

Workshoppen i Tórshavn var en del af realismefasen, hvor formålet er at konkretisere de idéer, der blev præsenteret i visionsfasen, og vurdere, hvordan de kan omsættes til realistiske initiativer. På workshoppen diskuterede borgere fra Suðuroy og Runavík - med repræsentanter fra erhvervsliv, undervisningsinstitutioner, kommune og den nationale administration – de temaer, som var blevet identificeret i visionsfasen: *Infrastruktur, erhvervsliv og arbejdspladser, uddannelse og kompetenceudvikling, kultur og sociale aktiviteter.*

Denne rapport følger strukturen på workshoppens program og er således baseret på resultatet af deltagerne tematiske diskussioner – ud fra deres erfaringer – om hvilke initiativer, der kan bidrage til en positiv udvikling i de færøske kommuner. De følgende sider vil under hvert af temaerne uddybe idéer, som blev præsenteret på workshoppen. Ved afrundingen blev følgende emner fremhævet som centrale:

- Stimulere selvsorganisering
- Stærk infrastruktur (fysisk og digital)
- Skabe trivsel
- Kompetencevurdering og kompetenceudvikling, vejledning, vejledningscentre (se potentiale i mennesker)

De centrale emner udspringer af de generelle diskussioner hvor deltagerne kom med idéer til nye initiativer og forslag til hvem der kunne involveres i realiseringen af idéen. Ved nogle af forslagene er der også nævnt hvis der er specifikke barrierer, der behøver opmærksomhed før de kan ændres. Som en del af workshoppen blev der produceret fire kort (se side 15), der gav deltagerne et overblik i forhold til arbejdsmarked, uddannelse, migration og demografiske udfordringer. Kortene bidrog til at visualisere den nuværende status for regionerne på Færøerne og dannede på flere punkter et videnskabeligt grundlag for diskussionerne.

Formålet med workshoppen er til dels med henblik på at udbygge vidensgrundlaget og få et bedre overblik over de primære udfordringer i Nordens Arktis områder. Disse komparative

perspektiver vil være centrale i næste skridt projektets fase hvor fokus er at hæve 'gode eksempler og modeller' frem til inspiration for regional udvikling. Der vil i 2016 blive holdt et seminar for landene i Vestnorden og Nordkalotten. Her vil resultaterne fra hele Foresight analysen blive fremlagt og debatteret i forhold til videre politiske handlingsplaner.

Uddannelse og kompetenceudvikling

Bedre muligheder for fjernundervisning er fremhævet som vigtig for beboerne på Suðuroy. På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at følge de studier, der udbydes på Færøerne, som fjernundervisning. Nogle uddannelser kræver praktik og mere menneskelig nærvær – derfor er uddannelser som pædagog og lærer mindre relevante at følge som fjernundervisning. Mange af de boglige uddannelser som udbydes i Danmark kan følges med fjernundervisning. Det er derfor relevant at se på hvilke uddannelser fra universitetet i Tórshavn, Fróðskaparsetur Føroya, der fremadrettet kan tilbydes som fjernundervisning. En midlertidig løsning kan også være at sikre, at de studerende der pendler fra øerne har et sted at være når de skal være en eller flere dage Tórshavn for at følge undervisningen.

- **Barriere:** Internettet på Suðuroy samt andre dele af Færøerne er for dårligt
- **Barriere:** Mangel på finansiel støtte fra Mentamálaráðnum, der har ansvar for uddannelserne på Færøerne.

Fróðskaparsetur Føroya skal prioriteres er nævnt fordi Fróðskaparsetur Føroya har været nedprioriteret flere år i træk. Undersøgelser viser at noget af det, som er vigtigt for unge på Færøerne er muligheden for at kunne vælge en uddannelse uden at bosætte sig mange år i træk i udlandet. Derfor kunne der med fordel udvikles flere master uddannelser på universitetet således der også bliver en større diversitet blandt færdiguddannede fra Fróðskaparsetur Føroya. Et andet forslag lyder på at anvende Fróðskaparsetur Føroya som et mellemlid mellem de studerende og samarbejdsuniversiteter i udlandet og i det hele taget oprette flere samarbejdsordninger, hvor man kan tage en del af uddannelsen i Danmark og en del på Færøerne.

- **Barrierer:** Finansiering og prioritering fra Mentamálaráðnum

Ressourcecenter med fokus på erhverv og uddannelse er nævnt som en mulighed, der kan hjælpe borgere med at finde information om hvor de kan finde inspiration ift. nye erhvervs og uddannelsesmuligheder i deres område.

- **Barriere:** Manglende samarbejdet mellem uddannelses institutioner og erhverv

Fróðskaparsetur Føroya som uddannelsescentral er nævnt som en mulighed for bedre at koordinere uddannelserne på Færøerne. Det kunne også betyde mere samarbejde på tværs af uddannelsesinstitutionerne f.eks. kan samarbejdet med ungdomsuddannelser og universitetet blive mere synligt for de studerende, både fra folkeskole og i gymnasiet og det skulle føre til nye løsninger, hvor der er behov for det. Derudover skal Fróðskaparsetur Føroya sikre diversiteten mellem uddannelser, der tilbydes og hvilke uddannelser der er særligt behov for på Færøerne. På trods af den koordinerende rolle for universitetet, så er det også arbejdsmarkedet ansvar at gøre opmærksom på, hvilke faggrupper der er en ”mangelvare”.

- **Barrierer:** Finansiering og prioritering fra Mentamálaráðnum

Etablering af et mentorsystem på uddannelsesinstitutioner og i erhvervslivet er nævnt fordi mange studerende kunne drage fordel af den støtte en mentorordning bidrager med. Det gælder også de studerende, der har børn og er mere etablerede. Det er vigtigt at være opmærksom på at indrette funktionelle og behagelige læserum f.eks. på bibliotekerne til de studerende over hele landet. Foruden mentorer for studerende kunne der også være mentorordninger for de ufaglærte ansatte i erhvervslivet, hvor fokus er opkvalificerende kurser og mulige uddannelser. F.eks. medhjælpere i børnehaver der i stigende grad får mulighed for adgang til opkvalificering via kurser og uddannelse.

Samarbejde på tværs af regioner og uddannelser er nævnt fordi at der kan opstå sager hvor de mindre byer og bygder ser Tórshavn som en konkurrent fremfor en støtte og et service center. Mere samarbejde på tværs af regionerne på Færøerne kunne give større fleksibilitet i uddannelsessystemet. På nuværende tidspunkt er der ikke mange jurister, økonomer eller akademikere i bygderne som helhed. Det er i højere grad uddannelser som lærere, pædagoger og sygeplejersker der er behov for her, men samarbejde på tværs f.eks. hvis sygeplejerskernes tillidsrepræsentant i en by står og har brug for juridisk rådgivning.

Samarbejde mellem universitet og erhvervsliv med fokus på praktikpladser og arbejdsmuligheder er nævnt som vigtig i forhold til at udvikle en mere videns baseret industri. Bakkafrost er en virksomhed, som sagtens kan bidrage i forhold til samarbejde universitetet og ved ansættelse af udviklings/forsknings personale. Det skulle også være muligt at etablere forskningsbaserede jobs i industrien i randområderne med krone-for-krone princip, hvor det offentlige støtter ind med samme beløb, som virksomheden sætter til. Et

andet aspekt ved samarbejdet mellem erhvervsliv og uddannelses institutioner handler om at have større fokus på nytænkning og udvikling af sektorer og arbejdsmarked i de historie og samfundsmæssige universitetsuddannelser.

Erhvervsliv og arbejdspladser

Nytænkning af iværksætterstøtte er nævnt fordi iværksætterhuset i Tórshavn og i Klaksvík i mindre grad har mulighed for at give støtte til andre dele af Færøerne. En mulighed for at nå bredere ud i alle de andre kommuner kunne være gennem arbejdsformidlingen. Eftersom en af de største barrierer er at de tjener for lidt til at leve af det i den første tid. Derfor har workshop deltagerne efterspurgt en mere fleksibel ordning hvor man kan være tilknyttet på 'halvtid' i arbejdsformidlingen i begyndelsen af et nyt projekt.

Derudover er det fremhævet blandt deltagerne på workshoppen at det er vigtigt at skabe et kreativt miljø. Hvis nogen begynder at tænke kreativt så smitter det på andre. Et andet vigtigt aspekt er muligheden for at fremlægge idéer og så få professionel feedback. For nogle iværksættere er det centralt at få mulighed for at teste nogle produkter eller lignende i industri-lokaler, så derfor er det vigtigt at identificere de forskellige behov forskellige iværksættere kunne have.

Særlig støtte til iværksættere inden for IT branchen blev nævnt som et potentiale. Det er blevet hurtigere og nemmere at købe sine ting på internettet, hvilket sætter de almindelige butikker under pres. Samtidig er der muligheder indenfor udvikling af apps og andre mobil/computer programmer/applikationer. På nuværende tidspunkt er der mange som ikke kender mulighederne indenfor denne sektor – f.eks. også hvad angår digitaliseringsprocesser i samarbejde med kommuner og andre offentlige eller private aktører. Det kræver rådgivning og tilgængelig information evt. med særlig fokus på at nå de unge, der er interesseret i den teknologiske udvikling. Det er foreslået ,at kommuner i samarbejde med TAKS skal stå for finansieringen.

Mulighed for at få mikro-lån, der er hurtige og lette oprette og med en forholdsvis lav rente blev diskuteret på workshoppen. Disse ville gøre det lettere for iværksættere at starte op og give en mere dynamisk iværksætterkultur. Finansieringen skal samtidig følges med en gennemarejdet forretningsplan, der er blevet vurderet flere steder. Bankerne skal involveres i dette og eventuelt i samarbejde med erhvervsministeriet.

Iværksætterhus sætter fokus på at opkvalificere eksisterende virksomheder er nævnt fordi Færøerne kan drage fordel af at fokusere på at gøre det bedre, som allerede fungerer godt. Færøerne lever primært af fisk, men der er plads til forbedringer og udvikling i andre sektorer. Særligt i forhold til turisme har der vist sig at være en del muligheder f.eks. i Gjógv hvor det vist sig at en campingplads i tillæg til det eksisterende guest-house har formået at øge volumen af turister. Kommunerne rundt i landet kunne i højere grad samarbejde med iværksætterhus og bidrage ved at facilitere et fora hvor både nyopstartede virksomheder og eksisterende kan mødes og erfaringsudveksle idéer m.v. Det ville også være godt at fremhæve flere 'best practice' eksempler f.eks. Vestmanna hvor turismen er etableret af lokale initiativer og ikke af det offentlige. Her fungerer det fordi folk brænder for sine ideer og bliver specialister og ender med at tjene penge.

Forenkling af indberetning af momsregnskab er nævnt fordi en del personer på Færøerne har en lille privat virksomhed ved siden af deres dagligdags job. Det er imidlertid en kæmpe udfordring for mange der har gang i et forretningsprojekt at skulle indlevere momsregnskab 4 gange om året. Det ville være lettere at fokusere på virksomheden hvis dette blev forenklet hvad angår procedurer og hvis indberetningen blev sat ned til at være en gang om året. Generelt er det alt for indviklet at finde den information som man har brug for. Det er muligvis fordi Færøerne har en kultur, hvor alle kender alle og hvor man går ud fra at folk ved det, som de har brug for at vide, eller kan finde ud af det ved at spørge nogen de kender.

Grøn vækst er afgørende for de fremtidige generationers trivsel. Udvikling af erhvervslivet skal række ud over den sædvanlige økonomiske vækst og måling af BNP, men også fokusere på at fremme bæredygtige initiativer også selvom de ikke er økonomisk rentable fra begyndelsen. Der mangler grønne arbejdspladser på Færøerne og derudover er det et problem, at virksomheder ikke har pligt til at rydde op i naturen efter at de er gået konkurs. Derfor ser vi stadig sørgelige rester i nogle naturområder efter fiske opdrættenes konkurs for tyve år siden – dette bør ændres.

Strategisk branding af Færøerne er nævnt fordi det er vigtigt at kommunikere overfor omverdenen nogle af de erhvervs og karrieremæssige muligheder der eksisterer på Færøerne. Dette kan bidrage til at veluddannede flytter tilbage. Færøerne har allerede store rekreative områder i form af naturen og er på mange måder et attraktivt sted at bo, men det er vigtigt også at brande de karrieremuligheder som eksisterer indenfor nogle af de store virksomheder,

turistsektoren såvel som offentlige institutioner. Island er dygtige til at profilere sig som et attraktivt område. F.eks. har etableringen af 'fredslyset' designet af Yoko Ono, som nu hvert år givet meget positiv opmærksomhed. På nogle af de punkter må Færøerne også prioritere at komme væk fra beton kulturen og henimod nogle nye og større kunstneriske udtryk.

Diversitet i erhvervslivet er nævnt for at undgå, at Færøerne bliver for mono-økonomisk, hvor de store fiskevirksomheder dominerer samfundet og er dem der primært påvirker kommuner og regering fordi de har så store økonomiske ressourcer og fordi deres trivsel også er afgørende for samfundet. Diversitet handler også om at sprede virksomhederne således, at fokus også er på Runavík og Klaksvík omegn. Når tunellen mellem Tórshavn og Runavík er færdig så kan det ende med at de to byer næsten vokser sammen.

Færøernes geografiske placering i atlantehavet er central, men på mange fronter langt fra udnyttet i forhold til at være link mellem fragtruter eller flyruter. På den front har Island formået at udnytte deres ressourcer omkring beliggenhed rigtig godt. Dette kræver udsyn i forhold til resten af verden såvel som inspiration fra nogle af de redskaber, som anvendes andre steder i verden til erhvervsudvikling forbundet med den geografiske placering.

Migranter som bidragere til ny erhvervsudvikling er nævnt som en mulighed. På kort sigt kræver det offentlige investeringer og ansøgninger til Danida og andre støtteorganisationer der kan hjælpe med finansiering. På lang sigt kan migranterne integreres i samfundet og afhængigt af deres kompetencer etablere nye virksomheder, f.eks. eksotiske grønthandlere eller tekstilarbejde. De nyankomne vil også bidrage til et mere multikulturelt samfund, der i sig selv kan inspirere og skabe nye idéer. Ved at være på forkant i forhold til at tage imod flygtninge er der også større valgfrihed, f.eks. har Island håndplukket 70 flygtninge og det er primært enlige mødre og børn, som er tilbudt komme til Island. Dette bidrager til en mere balanceret befolkningssammensætning. Det giver også akademikere uddannet indenfor kulturstudier mulighed for at anvende deres kompetencer i forhold til at hjælpe med at få de nyankomne integreret i samfundet.

Barrierer for industriel værdi forøgelse skal tages bort og her er det vigtigt at få dørene til EU åbnet. Ved i højere grad at bearbejde fiskene til færdigvarer så vil det give flere arbejdspladser og større indtjening sammenlignet med eksporten af ubehandlede råvarer, som er den primære eksport nu. Erhverv og industri skal tvinges til at investere i sektor analyser og

forskning på området, hvilket også bidrager til risikospredning og på sigt en mere stabil økonomi.

Støtteordninger til erhverv og industri skal koordineres i større enheder fremfor de mange der findes i dag, hvor alle betaler husleje og lønninger. Det er et spild af ressourcer som kan benyttes bedre ved en samlet form. Ingen ved hvad alle de forskellige støtteordninger støtter og hvad effekten er. Vi har et meget ressourcestærkt folk, uden at vi anerkender det selv. Et eksempel er en mand fra bygden Æðuvík, der skal til USA for at bygge et jetfly. Et andet eksempel er den færøsk producerede vinapp til mobilen. En af deltagerne fortæller at hun har en vinapp på sin telefon, men vidste ikke at det er en færing som har produceret den. Som specialister vil det også give sig selv, at opgaver udenfor Færøerne bliver aktuelle og det kan føre til eksport af services og kompetencer fra Færøerne.

Erhverv og industri skal anvende ressourcer til forskning med fokus på områderne i turisme, shipping og fiskeopdræt. Færøske virksomheder skal opkvalificeres til at kunne konkurrere på internationalt plan. Uddelingen af fiskekvoter skal gøres op i forskning, så folket får noget tilbage (fiskekvoter for forskning).

Infrastruktur

Prioritering af det offentlige transportselskab Strandferðslan er nævnt som vigtig fremadrettet både i forhold til rejsemuligheder for færing såvel som turister. Kommunerne burde sammen med Strandferðslan organisere det sådan, at det er lettere for folk at bruge busserne. På Suðuroy er der behov for i højere grad at harmonisere busserne – evt. ved at forny kontrakten. Busserne på Suðuroy er meget nedprioriteret og kan næsten ikke bruges, da de kører for sjældent, og man skal bestille dem til de forskellige bygder og fordi at de kører så sjældent, så er der ikke mange der bruger dem. Der er en bus der både skal hente folk fra Smyril og køre folk til Smyril, dette gør at de har alt for lidt tid til at stoppe alle de steder de burde stoppe. Der er ingen bus der kører til Froðba. Det kunne gavne Færøerne med en infrastruktur der er langtidsforsikret således at det ikke er en kamp år efter år i forbindelse med fastlægning af finansloven. Dette kunne også give plads til at sætte fokus på passagerenes behov fremfor at sætte alt op ud fra besparelser.

I Runavík er det en anden kontrakt, der gælder og her har kommunen i Runavík lavet en samarbejdsaftale for at få busserne til at køre oftere rundt om fjorden. Det er finansieret af kommunen, der betaler et beløb til Strandferðslan. Derudover er der nogle rent praktiske ting der kan forbedres i busserne som f.eks. en skærm der viser de forskellige stop på ruten og muligheden for at betale med visa eller dankort i bussen. I forhold til turistbranchen, må man også tænke på offentlig transport, eftersom mange turister foretrækker at anvende busser og færger til at komme rundt på øerne.

Udvikling af app til offentlig transport er nævnt som et initiativ der kan lette kommunikationen i de tilfælde hvor der er storm og regn. Alt for ofte sker det at der står borgere og venter på bussen uden at den kommer. Med en app der er knyttet til en GPS kan man følge hvor bussen er henne og derved være informeret om potentielle forsinkelser og aflysninger. Det er SSL (Strandfaraskip Landsins) der skal lave en app som kan downloades til mobilen og for dem uden smartphone skal der være adgang via computeren. De kollektive transport tilbud skal gøres mere fleksible. Vi skal være bedre til at tænke ind kollektiv transport og samkørsel og delearrangementer med biltransport.

Krav om check af bussernes fysiske standard er et forslag der handler om at busserne i nogle områder er i så dårlig stand, at passagerer frygter hjulet er ved at falde af. I Tórshavn og Klaksvík kører busserne godt og kvaliteten er som regel højere. Der må være nogle krav som SSL skal leve op til, der sikrer at der er en rimelig standard overalt på Færøerne, så der ikke opstår en regional ulighed i forhold til sikkerhed for passagerer der rejser med offentlig transport. På nuværende tidspunkt har SSL ikke eftersyn med busserne. I et fremadrettet perspektiv er det en mulighed for at anvende nye og mere miljøvenlige busser der ikke forbruger benzin og olie.

- **Barrierer** : SSL ikke har eftersyn med busserne.

Udvikling af cykelstier /ruter på Færøerne er nævnt som et initiativ der er til gavn både for færing og turister. Som det er nu så er det ekstremt farligt at cykle på vejene og desuden er cyklerne til gene for billisterne. Der mangler cykelstier og plads til cyklister så de ikke er i vejen for enten billister eller fodgængere. Flere og flere vælger at cykle og desuden er der et kæmpe potentiale i at brande Færøerne som 'cykelferie' destination. I forlængelse af udviklingen af cykelstier er det også en mulighed at se hvilke naturstier, der kunne etableres i

områder, hvor der ikke er asfalterede veje. Nogle af disse kunne også gøres anvendelige for handikappede og småbørns familier med barnevogne.

- **Barrierer** det er ikke med som en del af planlægningen hverken hos kommuner eller Landsverk

Fragttransport og levering af varer er nævnt som et område der behøver fokus. Det er besværligt at få leveret varer og det er kun Posta som bringer varer til øerne, hvilket de ikke gør særlig ofte. F.eks. er det besværligt at få transporteret fårekød fra Sumba til Klaksvík. Flere og flere handler over nettet hvilket betyder at lokale købmandsforretninger diskrimineres med moms (300 kr. er grænsen for toldfrit køb over nettet). Imidlertid kan det betyde en opblomstring for fragt sektoren hvis ellers den fungerede. Porto kan være meget dyr og det er i nogle tilfælde billigere at få en pakke fra Kina til Færøerne end det er at få en pakke fra Tórshavn til Suðuroy. Dem der skal deltage i forbedringerne af fragttransporten er SSL og Posta igennem et forbedret samarbejde. En anden mulighed er baseret på at lave en app eller et online forum hvor man forbinder folk der rejser mellem forskellige steder, således de kan hjælpe med at transportere varer og andet gods enten med deres private transport (hvis der er plads) eller med bussen. Derudover kunne fragttransport via Skotland medføre en kortere fragttid.

IT infrastruktur/netværksforbindelse er af høj betydning for udviklingen på Færøerne. Der er stor spredning i forhold til stabilitet og hastighed hvad angår internettet. På dette punkt er Runavík ikke periferi som Suðuroy er det. En god og sikker internetforbindelse kan give mulighed for at flere arrangementer deles online. Forelæsninger på universitetet kunne vises via skype og nogle arbejdspladser kunne oprettes lokalt. Virksomheder og organisationer skal være omstillingsparate til nye former for arbejdspladser og det offentlige skal være pioner på området. Det kræver tillid at lade den ansatte arbejde enten fra et lokalt kontor eller hjemmefra med færre rejser til hovedstaden. En mulighed er at det offentlige går foran ved at give rum til denne type initiativer. Det vil fremme lysten til at etablere sig udenfor hovedstaden gøre det muligt at holde liv i bygderne. IT og internetadgang er den nye hovedvej, som Færøerne skal vælge at investere i.

- **Barrierer** etablering af højhastigheds internetforbindelse overalt på Færøerne
- **Barrierer** mulighed for at arbejde hjemmefra/lokalt kræver en holdningsændring.

Undervandstuneller og færgeruter er beskrevet som vigtig for udviklingen på Færøerne. Hvor Sandoy sandsynligvis får en undersøisk tunnel så kræver det store investeringer hvis der skal bygges en tunnel til Suðuroy. På den front er Suðuroy mere isoleret som samfund. Pris for rejse ad land og sø er diskriminerende da der er et beløb for bilen i en undervandstunnel hvor alle rejsende med færge skal betale. Det er for dyrt at rejse til Suðuroy. Der er tale om borgerkort til folk i periferien, hvor de slipper billigere over det nationale rutenet og det er godt. Infrastruktur er svært at diskutere isoleret fordi der er så stor spredning mellem bygde og by og det gør det til en udfordring at give de samme muligheder for alle. Om 50 år er det sandsynligt at Runavík vil være dobbelt så stor på grund af undervandstunellen mellem Tórshavn og Runavík. Hvis man ser på Island der har de en tunnel mellem Reykjavik og en bydel på den anden side af fjorden. Denne by er blevet en del af Reykjavik og dette kan man forvente når Tórshavn og Runavík får tunellen.

Kultur og sociale aktiviteter

Behov for aktiviteter til børnene efter skole mangler i flere områder på Færøerne. I Runavík er der næsten ingenting for børn og unge fra 1. klasse og opefter. Hvis der ikke er arrangeret noget i forsamlingshusene eller hvis børnene ikke går til idræt hver dag efter skole så er der ingenting og de må passe sig selv. Fredag aften er der som regel noget for børn og unge i forsamlingshuset i Runavík. Efterspørgslen på fritidsskoler, SFO'er og/eller et klubhus er fortsat høj, men kommunen priorerede at bygge havne og kajer. I Tórshavn er der et bredt udbud af SFO'ere, som koster cirka 850 kr. om måneden og derudover er *Margarinfabrikkin* et klubhus for børn fra 3. klasse og opad med tilknyttede pædagoger, lærere, psykologer osv. Her prioriterer kommunen børnene og ungdommen – og det koster henholdsvis 800 kr. om året for børn i 3. klasse og 400 kr. for børn fra 4. – 7. klasse.

- **Barriere:** Kommunerne (udenfor Tórshavn) skal involveres og bidrage med en løsning der viser at de prioritere børnefamilier og de unge.

Prioriteringen af kulturelle arrangementer er på nuværende tidspunkt er forskellige blandt regionerne på Færøerne. Der er stor spredning med hensyn til udbud og tilbud af arrangementer og oftest er det ulønnede som er initiativtagere og arrangører i fritiden. I Gøta er der forskellige spillesteder og det er nævnt som eksempel at dette har været med til at fostre flere musikalske talenter fra Gøta. Der er en teaterforening i Runavík, der er sat en offentlig lønnet person til at tage sig af alt det praktiske med økonomi og lokaler. Når der er

forsamlinger af forskellige slags så som flagdag, juletræ og så videre i Runavík, får spejderne finansiell støtte fra kommunen til at organisere det.

- **Barriere:** I flere områder mangler der lokaler til kunstnere og musikere (det behøver ikke være nye lokaler).

Fælles initiativer i lokalområdet er nævnt fordi det kan forbedre sammenholdet blandt beboerne i en by/bygd. På Sandi har de etableret en kartoffelmark som beboerne står sammen omkring. Denne kartoffelmark fungerer som en fællesnævner der binder bygdens borgere sammen. Lignende initiativer som f.eks. køkkenhaver, skov område, café, planteskoler eller lignende kan være relevant for andre byer/bygder. Erfaringer viser at kommunen synes det er fint borgerne kommer med idéer til nye initiativer, men de opfordrer også til at borgerne selv gør det. Borgerne savner imidlertid lidt mere støtte/rådgivning fra kommunens side i nogle af disse sager. Fra kommunens side så er det mest attraktivt hvis borgerne igennem en frivillig indsats kan løfte de opgaver/idéer som de har.

Flere borgerforeninger/naboforeninger er nævnt fordi det skaber rum til at borgerne kan gå sammen om de emner der optager dem og bidrage til nye initiativer i lokalområdet fremfor at vente på at kommunen gør det hele. Samfundet i Vágur er unikt fordi her er alle i byden med alt hvad der sker. Hvis borgerforeningerne er velfungerende så kan de bidrage til at skabe et fælles billede og historie om bygden/byen.

Forventningsafstemning omkring afholdelse af arrangementer er nævnt i sammenhæng med at Runavík har en udfordring i forhold til mange små og større bygder fordelt på et stort areal. Der er generelt færre arrangementer i flere af bygderne. På nogle områder må folk som bor isolerede også være mobile. Det bliver kunstigt at holde julearrangementer i 19 forskellige bygder i Runavík kommune. Der er stor forskel på hvad fungerer af arrangementer de forskellige steder, nogen steder er et arrangement en succes og trækker en masse folk til fra andre bygder og andre steder klarer de ikke at tiltrække gæster. Vigtigt at bygderne finder på særegne arrangementer, som ikke findes andre steder.

Biblioteker kan udnyttes bedre og f.eks. holde åbent om aftenen evt. med pensionister som arbejdskraft. Biblioteket er oplagt som et kulturelt midtpunkt hvor alle føler sig velkommen. Suðuroy mangler et bibliotek i bymidten, som forsamlingspunkt med café og kulturelle udstillinger. Det er et problem at få bevilget ansatte til biblioteker og kulturhuse. Der er mange der gør brug af bibliotekerne i Tórshavn, Runavík osv.

Der mangler info om det forskellige som sker i bygderne er nævnt som en udfordring i forhold til kulturelle og sociale aktiviteter. I de fleste tilfælde sker kommunikationen om hvad der foregår kun på facebook. Dette kunne blive mere struktureret evt. ved fortsat at anvende facebook som informationsside. Ansvarer er ikke hos kommuner eller turistinformation så derfor er det lidt tilfældigt hvordan events med mere bliver kommunikeret ud af de klubber som holder dem. På Suðuroy sker der en masse kulturelt lige nu, de har lige fået en stor svømmehal i Vágur og de er i gang med at bygge en stor kulturhal kaldet SALT (fordi det er en gammel saltsilo der bliver ombygget).

En portal for organisering af frivillige er nævnt som et sted hvor man kan melde sig til de poster, som slås op af arrangører (evt. via Facebook). Det giver bedre mulighed for at koordinere arrangementer og kommunikere omkring dem. Ved nogle kommuner fungerer dette initiativ allerede på deres hjemmesider.

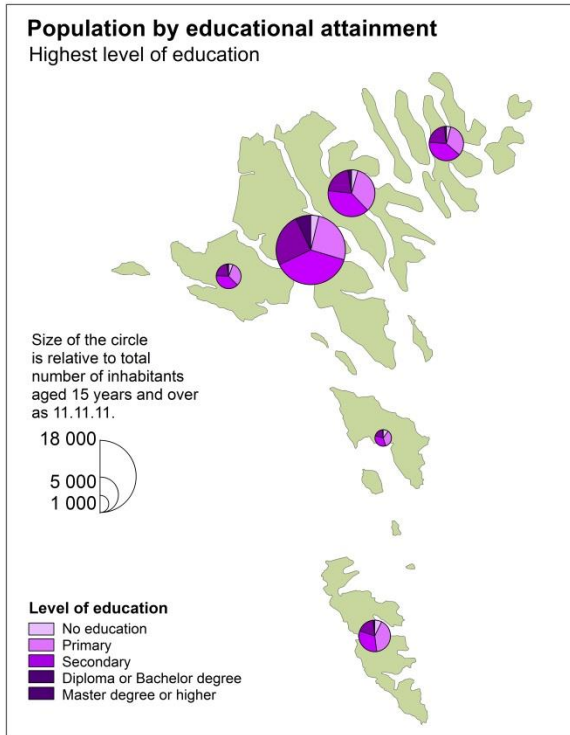
Variation i udbuddet af kulturelle og sportslige aktiviteter er nævnt fordi sport fylder rigtig meget i dagligdagen og er dominerende som en konstant aktivitet. Både kulturelle- og sportsarrangementer er betingede af at det er frivillige, som arrangerer og deltager, som måske resulterer i at de kunstneriske arrangementer ikke prioriteres. I perioder er der nogle ildsjæle der står for koordineringen af kulturelle arrangementer mens der i andre perioder ingenting sker fordi der er for få til at løfte opgaverne. Der er behov for fokus til organisere og vedligeholde menneskelige ressourcer. Det er vigtigt at inspirationen kommer fra bøgerne og de ildsjæle, som får det til at fungere med de mange fritidsaktiviteter som allerede eksisterer. Kommuner kan hjælpe ved at sørge for gode rammer og lokaler, som folk så selv kan fylde ud med arrangementer. I Runavík er der Løkshóll som bliver brugt som et slags kulturhus. En del steder mangler der et forsamlings- eller kulturhuse hvor folk kan mødes og sammen skabe kulturelle tilbud. Salt-siloen på Suðuroy er et borger initiativ hvor kommunen betaler for driften men ikke for investeringen i ombygningen. Salt-siloen kommer at udbyde koncerter, teater og udstillinger og vil give et godt kulturelt spark til øen. Kommunen betaler for driften, ikke for investeringen i ombygningen. Der findes mange huse og haller, men de er ofte anvendt til sports aktiviteter.

Etablering af uddannelser indenfor sport og efterskole er nævnt som to områder der kan udvikles. Uddannelser indenfor sporten kan opgraderes og professionaliseres. I forhold til efterskole, så er der ved at blive etableret en efterskole /sport højskole i Hvalba på Suðuroy,

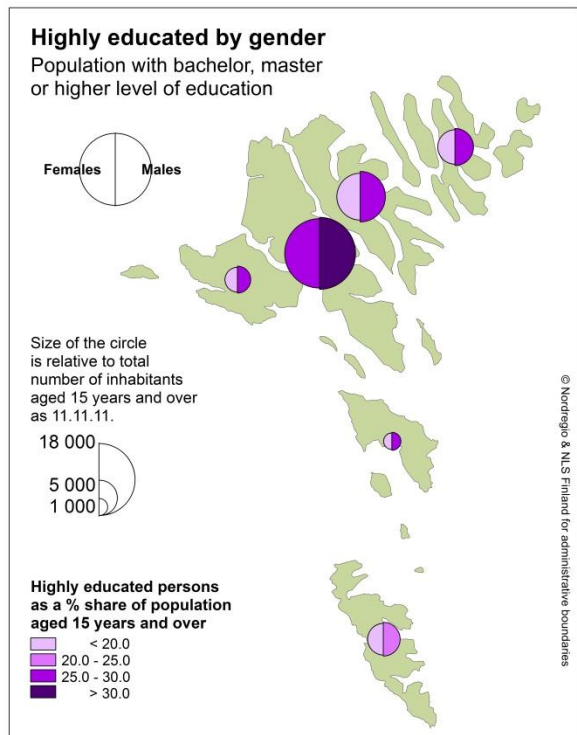
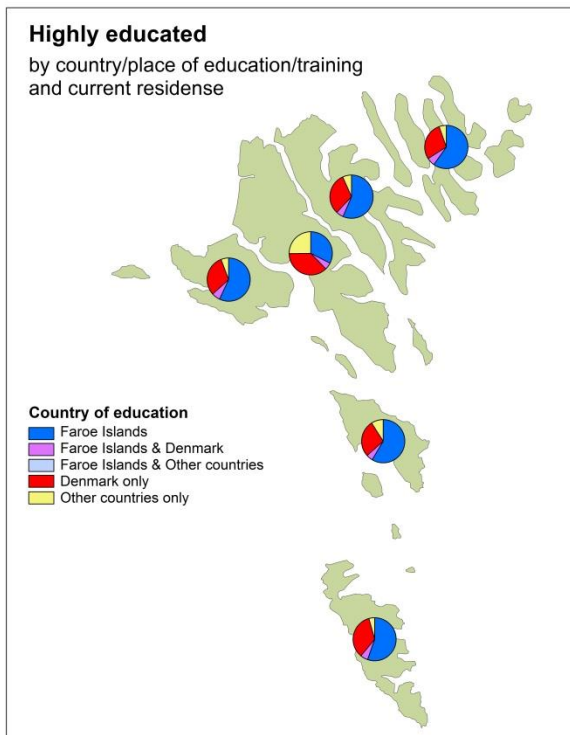
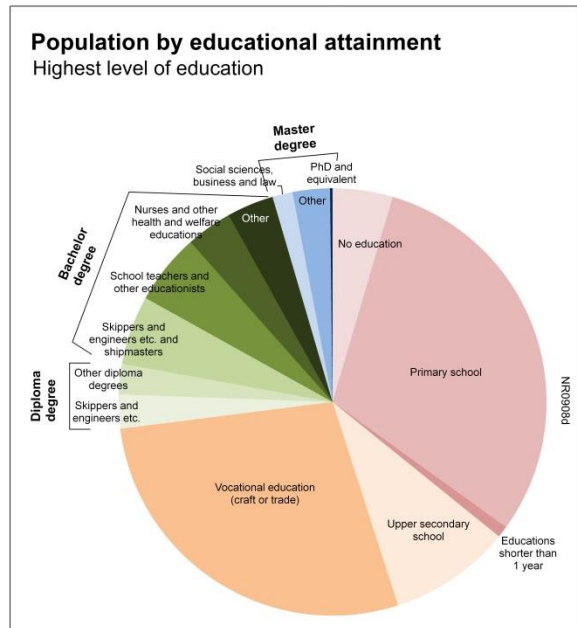
men der er få tilmeldinger. Færøerne bør profilere / markedsføre skolen nationalt såvel som internationalt, så unge vælger at tage et ophold i Suðuroy fremfor at flytte til f.eks. Danmark. Der er altid risiko for at andre kopierer en god ide, som vil udkonkurrere hinanden så alt falder til jorden. De burde få ”fred” i 5 år, før nogen fik lov til at kopiere idéen med efterskolen i Suðuroy.

Aftenskoler kan arrangeres bedre på tværs af kommunegrænser hvilket kan forbedre udbuddet. På Suðuroy er danseforeninger og aftenskoler meget aktive med forskellige og varierende udbud. Byer og bygder går sammen om større arrangementer f.eks., Vikingedage, som er et privat initiativ. Aftenskolen må komme fra Mentamálaráðnum og kommuner skal så sørge for den praktiske koordinering på tværs af kommunale rammer og grænser. På Suðuroy har hver kommune sin koordinator af aftenskolen. Disse poster kunne lægges sammen til en effektiv koordinator for at få mere for pengene og for at variere udbuddet af tilbud. Vi er ikke gode nok når det kommer an på at koordinere og kommunikere generelt som folk. Kan vi få de rette folk sat sammen, som har sine styrker i at kommunikere og koordinere kan ting komme på rette spor og alt i samfundet kan dermed nå et fælles højere niveau. Musikskolen er et fælles arrangement i Suðuroy. Der mangler kreative typer og kvinder i Runavík og på Suðuroy, som er meget mandsdominerede områder.

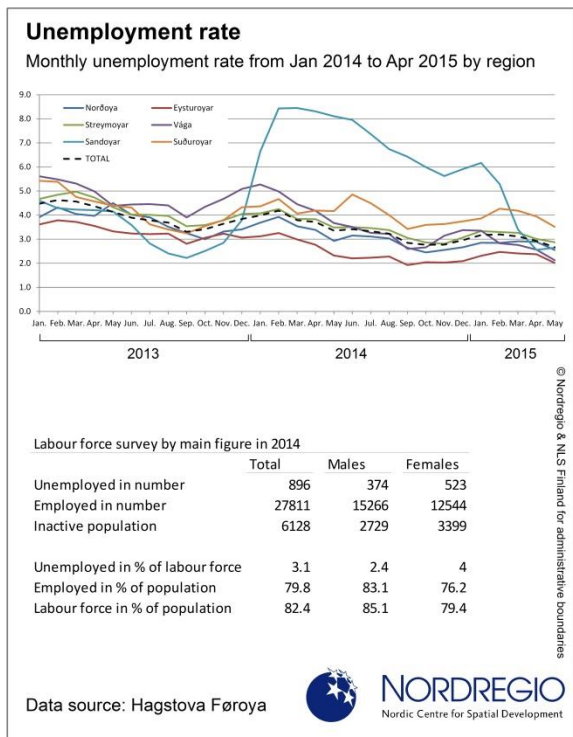
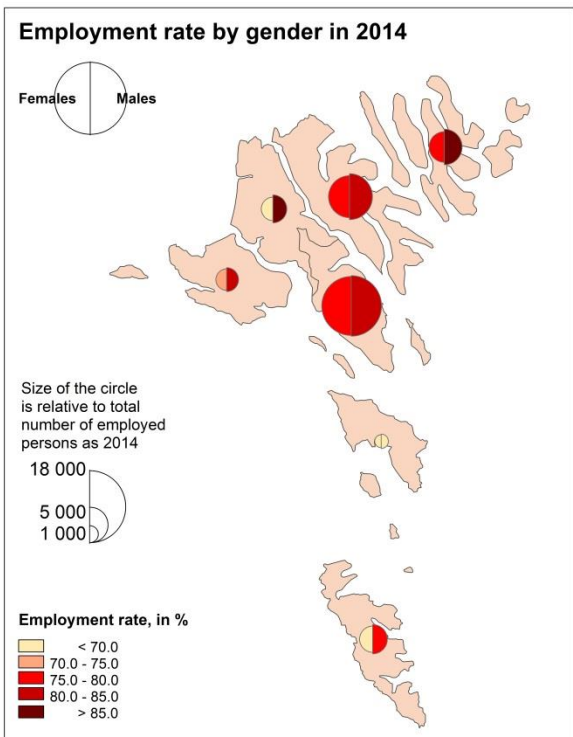
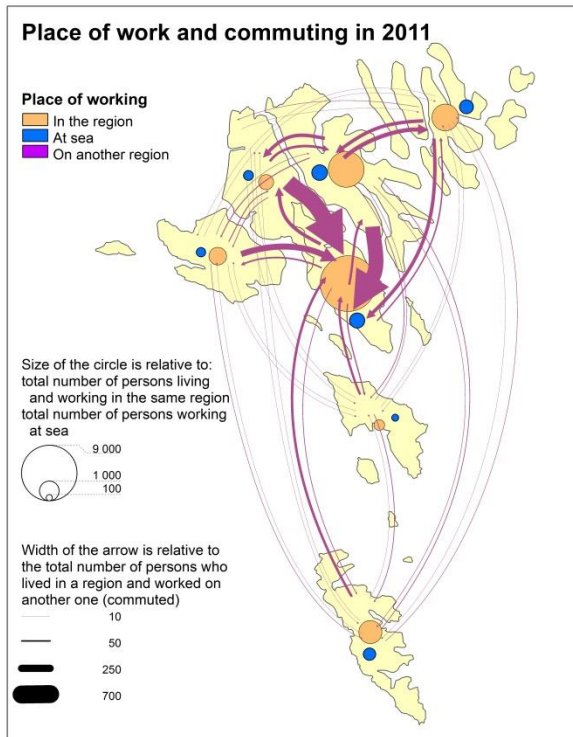
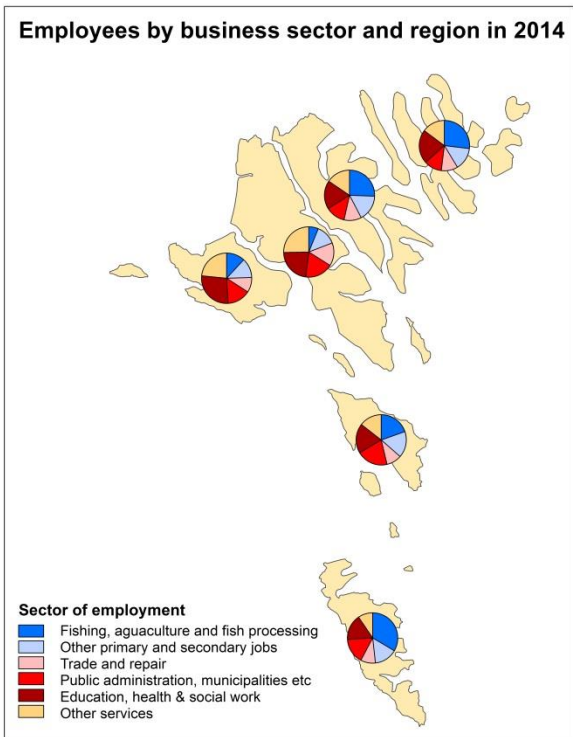
Educational attainment

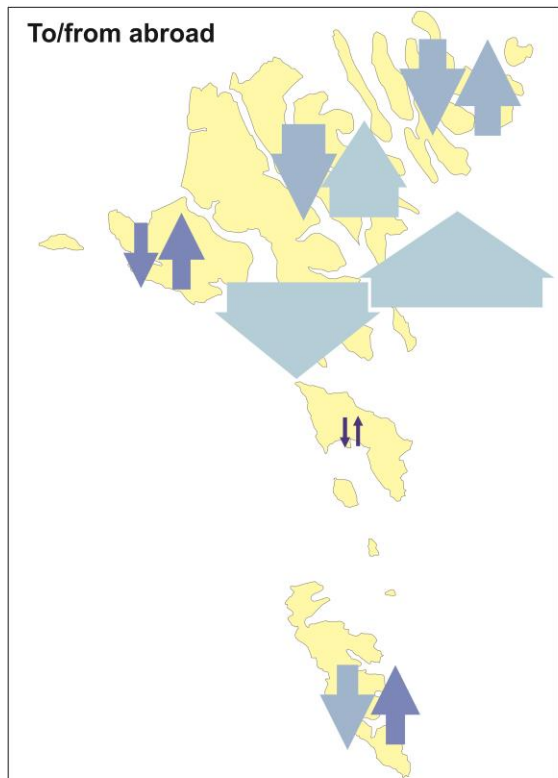
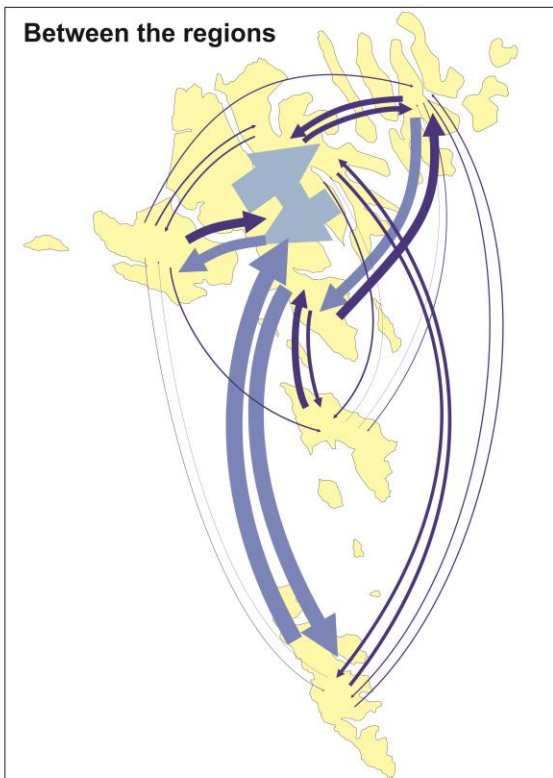
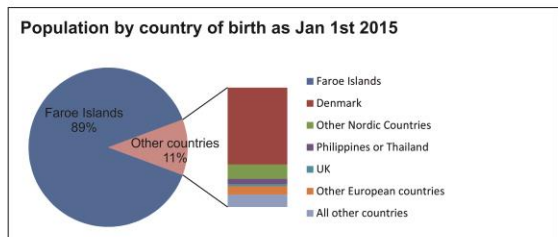
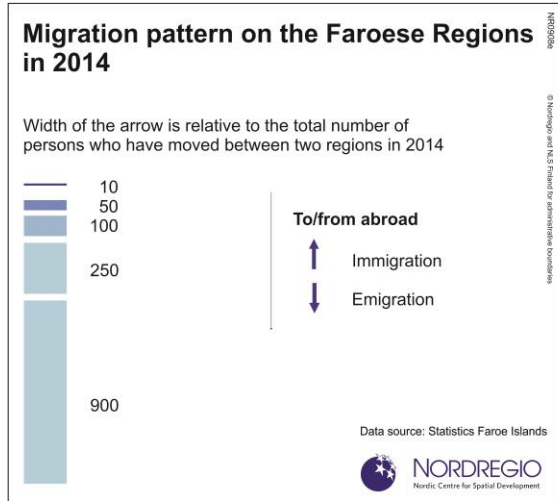
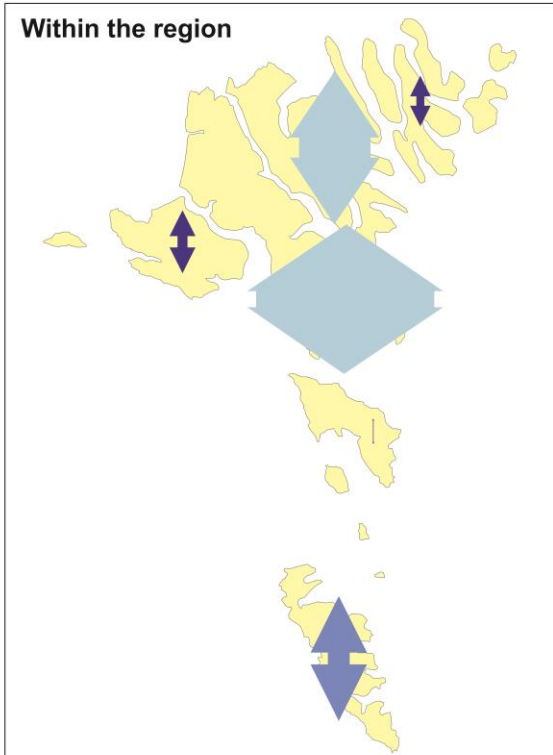
Data source: Hagstova Føroya
11.11.11 Census data

Labour market

Migration

Demographics in the Faroe Islands

